

**СУЧАСНІ
ПРОБЛЕМИ
РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

М. КИЇВ, 25-27 ЖОВТНЯ 2021 Р.

**Національна академія аграрних наук України
Інститут рибного господарства**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**III Міжнародна науково-практична конференція,
25–27 жовтня 2021 року, Київ, Україна**

Київ — 2021

Сучасні проблеми раціонального використання водних біоресурсів : III Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 25–27 жовтня 2021 р. : збірник матеріалів. Київ : ПРО ФОРМАТ, 2021. 96 с.

Організатор — Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України (<http://if.org.ua>).

Науково-організаційний комітет:

Грициняк Ігор Іванович, доктор с.-г. наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України, директор Інституту рибного господарства НААН (голова), м. Київ, УКРАЇНА;

Колесник Наталія Леонідівна, кандидат с.-г. наук, с. н. с., зав. лаб. міжнародного науково-технічного співробітництва та інтелектуальної власності ІРГ НААН, м. Київ, УКРАЇНА;

Артурс Шкуте, доктор біол. наук, професор, директор Інституту екології Даугавпілського університету, м. Даугавпілс, ЛАТВІЯ;

Федоненко Олена Вікторівна, доктор біол. наук, професор, зав. кафедри загальної біології та водних біоресурсів, Дніпровський національний університет ім. О. Т. Гончара, м. Дніпро, УКРАЇНА;

Юлдашов Мансур Арзікулович, кандидат біол. наук, заст. директора з науки, Науково-дослідницький інститут рибництва, м. Ташкент, УЗБЕКИСТАН;

Сондак Василь Володимирович, доктор біол. наук, професор, зав. кафедри водних біоресурсів, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, УКРАЇНА;

Кароль Венгляже, доктор с.-г. наук, професор, іноземний член Національної академії аграрних наук України, президент науково-виробничого дослідного філіалу, Інститут зоотехніки, м. Краків, ПОЛЬЩА;

Шекк Павло Володимирович, доктор с.-г. наук, професор, зав. кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, УКРАЇНА;

Софіко Діассамідзе, Голова правління Асоціації органічної аквакультури «Foregi», м. Батумі, ГРУЗІЯ;

Кутішев Павло Сергійович, кандидат біол. наук, доцент кафедри водних біоресурсів та аквакультури, Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон, УКРАЇНА;

Олена Зубков, доктор наук, професор, чл.-кор. Академії наук Молдови, зав. лаб. гідробіології та екотоксикології Інституту зоології, м. Кишинів, МОЛДОВА;

Лобойко Юрій Васильович, доктор с.-г. наук, зав. кафедри водних біоресурсів та аквакультури, доцент, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів, УКРАЇНА;

Барулін Микола Валерійович, кандидат с.-г. наук, доцент, зав. кафедри іхтіології та рибництва, Білоруська державна сільськогосподарська академія, м. Горки, БІЛОРУСЬ;

Віщур Олег Іванович, доктор вет. наук, с. н. с., зав. лаб. імунології, Інститут біології тварин НААН, м. Львів, УКРАЇНА;

Кононенко Руслан Володимирович, кандидат вет. наук, заст. декана факультету тваринництва та водних біоресурсів, доцент кафедри аквакультури НУБіП України, м. Київ, УКРАЇНА;

Федоренко Микола Олександрович, перший заступник директора, Бюджетна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури», м. Київ, УКРАЇНА;

Мушит Сергій Олександрович, кандидат с.-г. наук, старший викладач, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, УКРАЇНА;

Щербак Володимир Іванович, доктор біол. наук, професор, провідний наук. співробітник відділу санітарної гідробіології та гідропаразитології, Інститут гідробіології, м. Київ, УКРАЇНА;

Данильчук Галина Анатоліївна, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології переробки, стандартизації і сертифікації продукції тваринництва, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, УКРАЇНА.

З М І С Т

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

<i>Н. А. Балащенко, А. М. Слуквин, Т. А. Шпиганович, Т. А. Сергеева, М. В. Книга, И. А. Орлов, Е. А. Савичева, А. Ю. Крук</i> Генетическое тестирование белорусского зеркального карпа для отбора по хозяйственно полезному признаку малочешуйчатости.....	6
<i>О. М. Третьяк, М. М. Пашко, С. М. Пашко, О. М. Колос, Б. О. Ганкевич</i> Особливості використання існуючої нормативно-технологічної бази аквакультури осетрових риб у сучасних умовах.....	8
<i>М. І. Бургаз</i> Рибне господарство та ринок рибної продукції країн Центральної та Східної Європи.....	12
<i>М. Burhaz, T. Matviienko</i> The current state of fisheries and extraction of living aquatic resources in the Kherson region.....	15
<i>К. Bezyk, A. Lichna</i> The current state of fisheries and extraction of living aquatic resources in the Nykolayiv region.....	18
<i>І. С. Кононенко, Р. В. Кононенко</i> Перспективи використання кріоконсервованої сперми в технологічному процесі отримання потомства осетрових риб.....	20
БІОРЕСУРСИ ТА ЕКОЛОГІЯ ВОДОЙМ	
<i>О. В. Березюк</i> Мікробіологічне забруднення ґрунтових вод у місці знаходження полігону твердих побутових відходів.....	23
<i>Л. О. Дроздова-Герман</i> Адвентивні види риб Каховського водосховища в межах НПП «Великий Луг»	25
<i>Л. Ю. Роман, С. Ю. Чундак</i> Моніторинг якості води басейну річки Репинка	28
<i>Л. О. Дроздова-Герман</i> Раритетні види риб НПП «Великий Луг»	29
<i>В. О. Литвиненко, Д. С. Христенко, Г. О. Котовська, М. Ю. Симон, Н. Л. Колесник</i> Плоскирка (<i>Blicca bjoerkna</i> (Linnaeus, 1758)) — цінний промисловий вид риб у Київському водосховищі.....	31
<i>В. О. Литвиненко, Д. С. Христенко, Г. О. Котовська, Н. Л. Колесник, М. Ю. Симон</i> Перешкоди на шляху до ефективного промислового використання плоскирки (<i>Blicca bjoerkna</i> (Linnaeus, 1758)) у Київському водосховищі.....	33
<i>О. Soborova, O. Kudelina</i> Assessment of a state of the Odessa bay marine environment by hydrological – hydrochemical and hydrobiological indicators	36

Linnaeus) в індустріальній аквакультури / Пашко М. М. та ін. // Рибогосподарська наука України. 2019. № 3. С. 48—58.

7. Третяк О. М., Грициняк І. І., Тарасюк С. І. Використання ДНК-маркерів у дослідженнях генетичної структури племінного матеріалу веслоноса (*Polyodon spathula* (Walb.)) // Рибогосподарська наука України. 2012. № 4. С. 117—120.

УДК 639.2/3:338.45

РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИНОК РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

М.І. Бур газ, marinaburgaz14@gmail.com, Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Нині рибицтво переживає проблематичні часи, які склалися через низку труднощів у державі, а саме: фінансові, порушення господарських зв'язків, погіршення екологічного стану внутрішніх водойм, недостатній обсяг робіт із відтворення рибних запасів. Це значно впливає на зменшення обсягів вирощування і вилову товарної риби у внутрішніх водоймах та загалом.

З причин обмеженого доступу до відкритого моря і відносно невеликої берегової лінії практично всі країни Східної і Центральної Європи не належать до числа лідерів у галузі рибного господарства і виробництва морепродуктів.

Для забезпечення населення рибою та рибопродуктами в країнах Центральної і Східної Європи інтенсивно ведеться вилов риби у внутрішніх водоймах, а також даний регіон активно відновлює свої традиційні системи аквакультури.

Розглядаючи вилов риби та інших водних біоресурсів у морських регіонах Європи загалом, можна зазначити, що в 2011 р. вилов склав 12 988 688 т, а в 2017 р. цей показник збільшився і досяг 14 401 435 т (рис. 1).

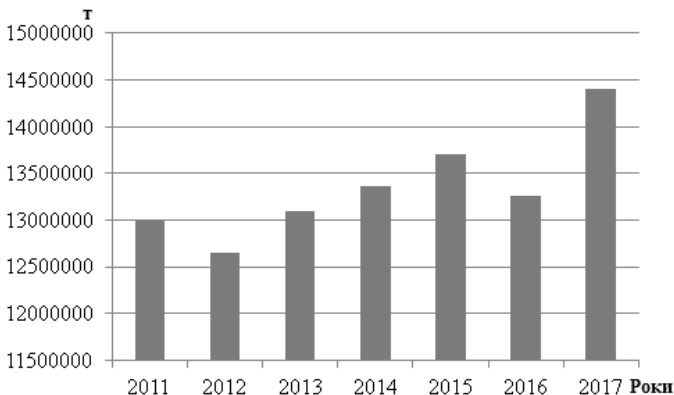

Рисунок 1. Вилов риби та інших водних живих ресурсів Європою в морських регіонах (за даними ФАО)

Так само, як і морський, вилов у внутрішніх водоймах риби та інших водних біоресурсів всієї Європи в період з 2011 по 2017 рр. збільшився і склав 421 385 т (рис. 2).

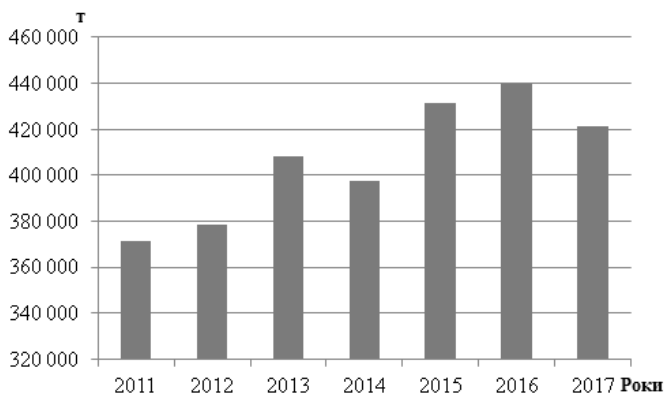

Рисунок 2. Виллов риби та інших водних живих ресурсів Європою у внутрішніх водоймах (за даними ФАО)

Рибництво у внутрішніх водоймах є унікальним видом діяльності в галузі рибного господарства. Основним завданням його є задоволення потреби людей в рибі і рибопродуктах — незамінних компонентів раціону людини.

Для аквакультури практично всіх країн Східної і Центральної Європи характерні чотири системи виробництва: ставова, тепловодна, індустріальна (садкове вирощування риб у нагрітих водах електростанцій із замкнутими системами водопостачання), а також розведення риб у природних і штучних водоймах (пасовищне рибництво) (Aps, R., 2004).

Аналізуючи загальний обсяг виробництва продукції аквакультури деяких країн Східної і Центральної Європи можна помітити, що у всіх відзначається невеликий, але стабільний ріст виробництва. Так, за даними ФАО, в Білорусі загальний обсяг виробництва продукції аквакультури в 2018 р. досяг 11580 т, Польщі — 43361 т, Литві — 3750 т, Росії — 199505 т (рис. 3) [3].

Хоча Європейський Союз продовжує залишатися найбільшим імпортером риби і рибної продукції в світі, частка країн у імпорті риби неухильно зростає. За даними ФАО відзначається значне збільшення споживання риби в Центральній і Східній Європі завдяки росту купівельної спроможності в регіоні.

Регіональна інтеграція і глобалізація кидають виклик країнам Східної Європи. Державам необхідно відповідати високим стандартам якості рибної продукції, аби підвищити частку експорту риби на нових ринках, таких як ЄС. У Центральній та Східній Європі рибопереробна галузь досягла великих успіхів у питаннях якості рибної продукції, санітарії, транспорту та простежуваності ланцюга поставок.

Аквакультура, орієнтована на експорт, відіграє важливу роль в економіці ряду країн Західної Європи, тоді як у країнах Центральної та Східної Європи головною метою аквакультурного виробництва є задоволення попиту місцевих ринків. Загальна картина експорту та імпорту рибної продукції визначається нормативними документами, що діють всередині і поза межами різних країн Центральної та Східної Європи. Ситуація стає ще більш складною, якщо брати до уваги відмінності між країнами регіону, що входять і не входять до ЄС. Риба, яка виробляється в регіоні Центральної та Східної Європи, експортується головним чином у живому, охолодженому, швидкозамороженому, консервованому, солоному і копченому вигляді.

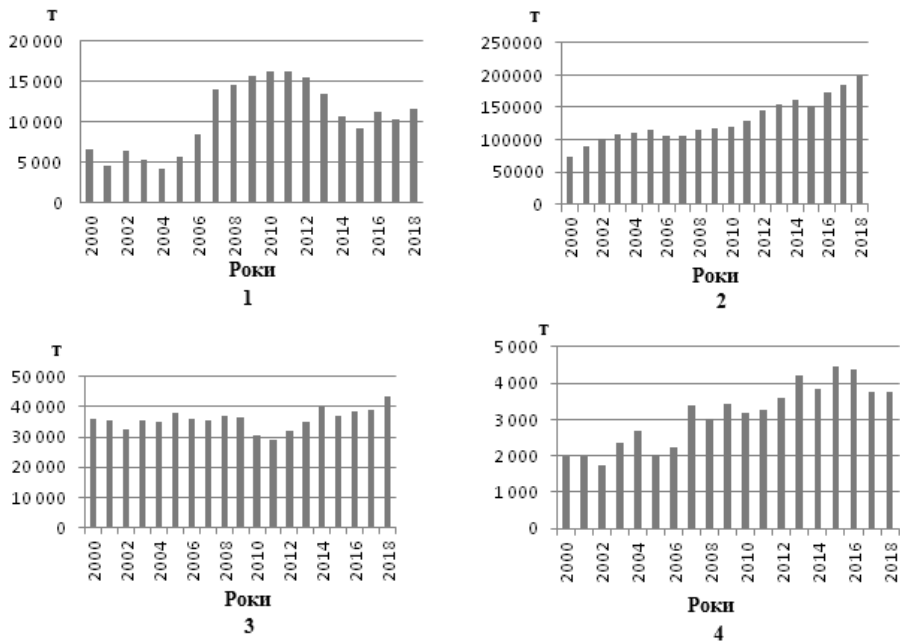

Рисунок 3. Загальний обсяг виробництва продукції аквакультури в період з 2000 по 2018 рр.: 1 — Білорусь, 2 — Росія, 3 — Польща, 4 — Литва

Чехія, як найбільший експортер коропа в Європі, постачає експортує головним чином живу рибу, в основному на німецький ринок (близько 40–50 %) та до Словаччини (близько 20%).

Угорський експорт живого коропа поступово зменшується, в першу чергу, через домінуючу роль чеської коропової аквакультури. Найбільш конкурентоспроможною продукцією Угорщини на європейському ринку коропа є високоякісні ремонтно-маточні стада, а у сфері живорибного експорту – білий товстолобик, що продається в Польщу для подальшої переробки.

У Польщі головним експортним продуктом аквакультури є райдужна форель. Близько 25% виробленої в Польщі форелі експортується, в основному на німецький ринок. Велика частина кількості експортованої форелі реалізується в переробленому (копченому) вигляді.

Незважаючи на величезне аквакультурне виробництво Росії, єдиною продукцією російської аквакультури, реалізованою на експорт, є ікра осетрових риб і форелі. Основними імпортерами російської осетрової ікри є Китай, Греція, Німеччина, США і Болгарія, тоді як форелева ікра постачає до Вірменії, Білорусі, Грузії і України.

Болгарія також експортує значні обсяги аквакультурної продукції, головним чином молюсків (46%) та заморожену рибу (54%), здебільшого у Румунію, Сербію і Чорногорію, Німеччину, Грецію, Туреччину і Японію. Імпорт аквакультурної продукції зростає в багатьох країнах Центральної та Східної Європи, особливо в Угорщині, Болгарії і Румунії, де різниця між кількістю

вироблених в країні і споживаних риби і морепродуктів заповнюється за рахунок їх імпорту.

Багато країн з перехідною економікою, що розташовані в Центральній і Східній Європі, зіткнулися з падінням обсягів виробництва та зниженням його інтенсивності у зв'язку з скороченням витрат на рибництво. Але, незважаючи ні на що, рибне господарство цього регіону продовжує рости і активно розвиватися, а інтенсивний розвиток аквакультури та прісноводного рибальства, поліпшення якості рибної продукції, в тому числі гарантія безпеки харчових продуктів для споживачів та розвиток науки і нових технологій принесе країнам Центральної і Східної Європи значні успіхи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Burhaz M., Soborova O. Fisheries development and the formation of the fish products market in Ukraine and in the central and eastern European countries // *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6, No. 3. P. 10—19
 2. Державна служба статистики України. URL <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2020).
 3. FAO. 2019. FAO yearbook. Fishery and Aquaculture Statistics 2017/FAO annuaire. Rome. URL: <http://www.fao.org/3/ca5495t/ca5495t.pdf> (cessed : 02.06.2020).
-

УДК 639.2/.3

THE CURRENT STATE OF FISHERIES AND EXTRACTION OF LIVING AQUATIC RESOURCES IN THE KHERSON REGION

M. Burhaz, marinaburgaz14@gmail.com, Odessa State Environmental University, Odessa, Ukraine

T. Matviienko, tatyana.matviienko@gmail.com, Odessa State Environmental University, Odessa, Ukraine

The Kherson region is one of the most important regions of Ukraine for the extraction of fish and aquatic bioresources.

The Kherson region is located in the south of Ukraine, in the basin of the lower Dnieper, within the Black Sea lowland. In the south the Kherson region is washed by the Black and Azov seas as well as the Sivash (The Rotten Sea). The water bodies of the Kherson region occupy 430.5 thousand hectares [1, 3].

Natural streams cover an area of 10.67 thousand hectares. 26 rivers flow through the region, including the Dnieper River (200 km in length within the region) with the Kakhovka Reservoir, the Ingulets River (180 km) and 24 rivers with a total length of 373.7 km. There are 693 lakes in the region with a total area of 170.22 thousand hectares and 1154 ponds with an area of 12.3 thousand hectares. Artificial reservoirs occupy 64,28 thousand hectares [3].

According to the State Statistics Committee of Ukraine (Table 1) during the period from 2010 to 2018 in the Kherson region there is a tendency toward an increase in fish catching and extracting the aquatic bioresources in the inland water bodies, but the extraction of fish remains stable.
